JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
CARL OTTO LENZ
26 päivänä kesäkuuta 1997 *

A Johdanto

1. Cour d'appel de Monsin neljännen rikosasiainjaoston esittämä esillä oleva ennakkoratkaisupyyntö koskee yhteisön passitusmenettelyä.

2. Pääasiassa vastaajia syytetään siitä, että he ovat lokakuun 1984 ja maaliskuun 1985 välisenä aikana tuoneet petollisin menettelyin Ranskasta Belgiaan valmisvaatteita, joiden alkuperä oli tuntematon.

3. Syyte ilmeisestikin perustuu toimivaltaisten ranskalaisten ja belgialaisten viranomaisten yhdessä suorittamaan tutkintaan. Tämän tutkinnan yhteydessä DNED (Direction Nationale des Enquêtes douanières, kansallinen tulliasioiden tutkintavirasto) oli lähettänyt 13.3.1985 Belgian viranomaisille teleksin. Siinä todettiin, että Ranskassa tehtyjen kotietsintöjen perustella voitiin antaa selvitys seuraavista lainvastaisuuksista:

"1. Vaatteiden (*alkuperä Ranska*, [1] päämäärä Belgia, erityisesti Bryssel) vienti salakuljetuksena, arvioitu arvo ajanjaksona, jota vanhentuminen ei koske: 5 000 000 Ranskan frangia.

2. Muiden vaatteiden (*alkuperältään espanjalaisia, lähtöisin Belgiasta)* [2] tuonti salakuljetuksena erilaisille pariisilaisasiakkaille, arvioitu arvo: 2 000 000 Ranskan frangia."

4. Belgian viranomaiset nostivat Belgian tullisäännösten nojalla syytteen Eddy Amelynckia ja 29 muuta (luonnollista ja oikeudellista) henkilöä vastaan. Perusteena oli, että ilman T2- tai T2L-asiakirjaa vastaajien ei ole mahdollista todistaa, että Ranskasta Belgiaan vietyjen tavaroiden alkuperä oli yhteisössä. Syytteen ohella vastaajilta vaadittiin asianomaisten tullien maksamista.

5. Tribunal de Tournai katsoi 9.2.1993 antamallaan tuomiolla syytteeikeuden rauenneen vanhentumisen vuoksi. Syytteessä mainitut tosiseikat se katsoi kuitenkin toteen näytetyiksi, ja se tuomitsi vastaajista 28 suorittamaan maksettaviksi langenneet tullit viivästyskorkoineen. [3] Suurin osa tuomituista valitti tuomiosta Cour d'appel de Monsiin.

* Alkuperäinen kieli: saksa.

1 — Kursivointi tässä.

2 — Kursivointi tässä.

3 — Yksi vastaajista sai vapauttavan tuomion, kun taas yksi vastaajista oli ennen tuomiota kuollut.

Mainitussa tuomioistuimessa ainakin eräät valittajista vetosivat siihen, että edellä mainitusta 13.3.1985 lähetetystä teleksistä ilmenisi, että kyseisten tavaroiden alkuperä oli yhteisössä.

6. Käsiteltävinä olevien kysymysten ymmärtämiseksi on tarpeen lyhyesti tarkastella kyseisenä ajanjaksona yhteisön passitusmenettelyyn sovellettuja säännöksiä. Kyseisenä aikana nämä säännökset sisältyivät yhteisön passituksesta 13 päivänä joulukuuta 1976 annettuun neuvoston asetukseen (ETY) N:o 222/77 [4].

7. Yhteisöjen tuomioistuin on arvioinut näitä säännöksiä jo kertaalleen asiassa Trend-Moden Textilhandel 7.3.1990 antamassaan tuomiossa [5]. Siinä se tiivisti kyseiset säännökset seuraavasti:

"9. Asetuksessa N:o 222/77 säädetään kahdesta erilaisesta yhteisön passitusmenettelystä. Niistä toista, niin sanottua yhteisön ulkoista passitusmenettelyä, sovelletaan lähinnä, kuten asetuksen N:o 222/77 1 artiklan 2 kohdasta ilmenee, tavaroihin, jotka eivät täytä ETY:n perustamissopimuksen 9 ja 10 artiklan edellytyksiä, eli tavaroihin, jotka tulevat kolmansista maista ja jotka eivät ole yhteisössä vapaassa vaihdannassa. Niistä toista eli niin sanottua yhteisön sisäistä passitusmenettelyä sovelletaan lähinnä, kuten ilmenee saman asetuksen 1 artiklan 3 kohdasta, tavaroihin, jotka täyttävät ETY:n perustamissopimuksen 9 ja 10 artiklan edellytykset, eli tavaroihin, jotka ovat peräisin jäsenvaltioista tai ovat yhteisössä vapaassa vaihdannassa ja joita kutsutaan 'yhteisötavaroiksi'.

10. Asetuksen N:o 222/77 12 artiklan 1 kohdan mukaisesti tavaroista, joiden liikkuminen perustuu yhteisön ulkoiseen passitusmenettelyyn, on tehtävä passitusilmoitus T1-lomakkeella.

11. Asetuksen 39 artiklan 1 kohdan mukaan tavaroista, joiden liikkuminen perustuu yhteisön sisäiseen passitusmenettelyyn, eli lähinnä yhteisötavaroista on tehtävä passitusilmoitus T2-lomakkeella. Tämä ilmoitus toimii siten lähtökohtaisesti todisteena yhteisöasemasta sellaisen tavaran osalta, johon sovelletaan yhteisön sisäistä passitusmenettelyä.

12. Tämän lisäksi asetuksessa N:o 222/77 säädetään erityissäännöksin tilanteista, jolloin tavaran liikkuminen ei perustu yhteisön sisäiseen passitusmenettelyyn.

4 — EYVL 1977, L 38, s. 1. Tämä asetus kumottiin yhteisön passituksesta 17 päivänä syyskuuta 1990 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2726/90 (EYVL L 262, s. 1).

5 — Asia C-117/88, Trend-Moden Textilhandel, tuomio 7.3.1990 (Kok. 1990, s. I-631).

13. Näille yhteisötavaroille, joiden liikkuminen ei perustu yhteisön sisäiseen passitusmenettelyyn, sikäli kuin se ei ole pakollinen, säädetään todisteeksi yhteisön passitusmenettelyn soveltamissäännöksistä ja yksinkertaistamistoimenpiteistä 22 päivänä joulukuuta 1976 annetussa komission asetuksessa (ETY) N:o 223/77 (EYVL 1977, L 38, s. 20) T2L-passituslomake, jonka sisältö vastaa yhteisön sisäistä passitusmenettelyä koskevaa T2-passituslomaketta (ks. asetuksen N:o 223/77 yhdeksäs perustelukappale ja 1 artiklan 8 kohta).

14. Asetuksista N:o 222/77 ja N:o 223/77 on siten johdettava periaate, jonka mukaan todiste tavaran yhteisöasemasta voidaan antaa, jollei poikkeuksesta ole säädetty, lähtökohtaisesti yksinomaan T2-passituslomakkeella tai T2L-passituslomakkeella.

15. Tämä tulkinta saa vahvistuksensa asetuksen N:o 222/77 9 artiklasta, jossa säädetään asetuksessa määrättyjen tilanteiden osalta seuraavaa: 'Mikäli tässä asetuksessa säädetyissä tilanteissa Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen tavaroiden vapaata liikkumista koskevia määräyksiä sovelletaan ainoastaan siinä tapauksessa, että esitetään yhteisön sisäistä passitusta koskeva asiakirja, joka on laadittu tavaroiden yhteisöaseman osoittamiseksi, asianomainen voi pätevästä syystä saada jälkikäteen tämän asiakirjan lähtömaana olleen jäsenvaltion toimivaltaisilta viranomaisilta'. * Tämä säännös ilmentää yhteisön lainsäätäjän tarkoitusta muiden todistuskeinojen poissulkemisesta asianomaisen tehtävää kuitenkin helpottaen. Asetuksen N:o 223/77 71 artiklassa on samankaltainen säännös, jossa säädetään, että T2L-asiakirja voidaan antaa jälkikäteen." [6]

8. Asetuksen N:o 222/77 39 artiklan 2 kohdan nojalla yhteisön sisäiseen passitusmenettelyyn sovelletaan — vähäisiä (ja esillä olevaan asiaan liittymättömiä) erityissääntöjä lukuunottamatta — soveltuvin osin yhteisön ulkoista passitusmenettelyä koskevan osaston II säännöksiä (12—38 artikla).

Näihin säännöksiin kuuluu myös asetuksen 37 artikla, joka kuuluu seuraavasti:

"(1) Jonkin jäsenvaltion tulliviranomaisten säännönmukaisesti antamilla T1-asiakirjoilla ja näiden tulliviranomaisten toteuttamilla yksilöintitoimenpiteillä on muissa jäsenvaltioissa täysin samat oikeusvaikutukset kuin kunkin jäsenvaltion tulliviranomaisten säännönmukaisesti itse antamilla mainituilla asiakirjoilla ja itse toteuttamilla mainituilla toimenpiteillä.

(2) Jonkin jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten yhteisön passitusmenettelyyn liittyvissä tarkastuksissa tekemillä selvityksillä on muissa jäsenval-

* Suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska EYVL:ssä ei ole julkaistu suomenkielistä tekstiä.

6 — Edellä alaviitteessä 5 mainittu asia, tuomion 9—15 kohta.

tioissa sama todistusvoima kuin kunkin jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten itse tekemillä selvityksillä."

9. Cour d'appel de Mons tuli siihen tulokseen, että voidakseen ratkaista käsiteltävänään olevan asian, se tarvitsee yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisun mainittujen yhteisön oikeuden säännösten tulkinnasta. Sen vuoksi se on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Ovatko EY:n perustamissopimuksen 9 ja 10 artiklan mukaisia yhteisön oikeuden asetukset N:o 222/77 ja N:o 223/77, joihin sisältyy sääntö, jonka mukaan, jollei poikkeuksesta ole säädetty, tavaran yhteisöasema voidaan todistaa yksinomaan T2- tai T2L-passitusasiakirjalla, ja ovatko nämä asetukset yhteensoveltuvia asetuksen N:o 222/77 37 artiklan 2 kohdan ja 39 artiklan 2 kohdan kanssa, joiden perusteella jonkin jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten tekemillä selvityksillä on [muissa jäsenvaltioissa] sama todistusvoima kuin kunkin jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten itse tekemillä selvityksillä?"

10. Oikeudenkäyntiin yhteisöjen tuomioistuimessa ovat osallistuneet yhteensä 11 pääasian vastaajista, Belgian kuningaskunta, Saksan liittotasavalta, neuvosto ja komissio.

B Kannanotto

11. Cour d'appel de Monsin ennakkoratkaisukysymys jakautuu kahteen osaan. Yhtäältä kysytään näet, onko se vaatimus, että todiste tavaran yhteisöasemasta on lähtökohtaisesti annettavissa yksinomaan T2- tai T2L-passitusasiakirjalla, EY:n perustamissopimuksen 9 ja 10 artiklan mukainen. Toiseksi kansallinen tuomioistuin haluaa tietää, onko tämä vaatimus sopusoinnussa asetuksen N:o 222/77 37 artiklan 2 kohdan ja 39 artiklan 2 kohdan kanssa.

Ennakkoratkaisukysymyksen ensimmäinen osa

12. Kuten Belgian hallitus ja komissio ovat todenneet, vastaus ennakkoratkaisukysymyksen ensimmäiseen osaan ilmenee jo yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa Trend-Moden Textilhandel antamasta tuomiosta. Neuvosto on samalla kannalla.

13. Tässä tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin totesi seuraavaa:

"18. Ennakkoratkaisupyynnössä mainitaan Trend-Modenin väite, jonka mukaan todistustaakan jakamisen ja todistuskeinojen rajoittamisen seurauksena voi olla tullien määrääminen sellaisille tavaroille, joilta

puuttuvat säädetyt passitusasiakirjat, mutta joiden yhteisöasema on muuten todistettu; tämä lopputulos olisi ristiriidassa perustamissopimuksen 9 ja 10 artiklan kanssa.

19. Tältä osin on todettava, että perustamissopimuksen 9 ja 10 artiklassa ei säädetä mitään tavaran yhteisöaseman todistuskeinoista tai -taakasta. Näiden kysymysten sääteleminen on niissä jätetty johdetun yhteisön oikeuden tehtäväksi.

20. Lisäksi on mainittava, että edellä esitetty säännöstö on tarpeen, jotta helpotetaan yhteisön sisäistä tavaroiden liikkuvuutta, joka on yksi yhteisön markkinoiden perusperiaatteista. Yhtenäisten ja yksinkertaisten keinojen käyttöönotto tavaran yhteisöaseman todistamiseksi toimijaa varten, jolle todistustaakan tavallisesti täytyy kuulua, yhdistettynä mahdollisuuteen esittää nämä todisteet jopa vasta valtiorajan ylittämisen jälkeen, on tämän päämäärän mukaista, eikä sitä siten voida pitää ETY:n perustamissopimuksen 9 ja 10 artiklan vastaisena.

21. Edellä esitetyn perusteella on vastattava, että esitetyn kysymyksen tutkinnassa ei ole tullut esiin seikkoja, joiden vuoksi kyseisten asetusten pätevyyteen vaikuttaisi se, että neuvoston asetuksessa N:o 222/77 ja komission asetuksessa N:o 223/77 on säädetty, ettei päämäärämaana olevan jäsenvaltion tulliviranomaisille voida, jollei poikkeuksesta ole säädetty, todistaa tavaran yhteisöasemaa muilla keinoilla kuin T2- tai T2L-passitusasiakirjalla." [7]

14. Nämä perustelut ovat mielestäni vakuuttavia. Tämän ratkaisun oikeellisuutta ei sitä paitsi ole yksikään esillä olevan asian osapuolista edes kiistänyt.

Ennakkoratkaisukysymyksen toinen osa

15. Aivan yhtä yksinkertainen ei sitä vastoin ole vastaus ennakkoratkaisukysymyksen toiseen osaan. Sen osalta on näet kysyttävä, voidaanko tavaran yhteisöasema todistaa myös vetoamalla (asetuksen N:o 222/77 39 artiklan 2 kohdan nojalla myös yhteisön sisäiseen passitusmenettelyyn sovellettavassa) 37 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuun jonkin jäsenvaltion tulliviranomaisten tätä koskeviin "selvityksiin". Tätä kysymystä ei yhteisöjen tuomioistuin ole tähän mennessä vielä selvittänyt.

7 — Edellä alaviitteessä 5 mainittu asia, tuomion 18—21 kohta.

16. Belgian hallitus esittää, ettei ole alkuunkaan selvää, sisältyikö ranskalaisten tulliviranomaisten 13.3.1985 lähettämään teleksiin selvitys kyseisten tavaroiden alkuperästä tai pitikö tämän selvityksen sisältyä siihen. Tältä osin se vetoaa tämän ilmoituksen sisältöön ja asiayhteyteen. Tältä osin kyse on ilmeisestikin tosiseikoista, joiden tutkiminen kuuluu yksinomaan ennakkoratkaisupyynnön esittäneelle tuomioistuimelle. Sen vuoksi lähden ennakkoratkaisukysymyksen toista osaa jäljempänä käsitellessäni siitä olettamuksesta, että mainittuun teleksiin tosiasiallisesti sisältyi tällainen selvitys. [8]

17. Ei voida kiistää sitä, etteikö 37 artiklan sanamuoto sallisi sitä mahdollisuutta, että sen 2 kohdassa mainitut "selvitykset" voisivat koskea myös tavaran yhteisöasemaa. Asetuksen N:o 222/77 37 artiklan 2 kohtaa olisi silloin pidettävä poikkeussäännöksenä, jossa sallittaisiin se, että todiste yhteisöasemasta esitetään säädettyjen asiakirjojen sijasta jonkin jäsenvaltion tulliviranomaisten tätä koskevalla selvityksellä.

18. Saksan hallitus on sitä vastoin sillä kannalla, että asetuksen 9 artikla, jossa lähtömaana oleva jäsenvaltio säädetään toimivaltaiseksi antamaan passitusasiakirja, olisi suhteessa 37 artiklan 2 kohtaan ja 39 artiklan 2 kohtaan erityissäännös ja siksi näihin säännöksiin nähden ensisijainen. On kuitenkin otettava huomioon, että 9 artikla kuuluu asetuksen osaston I "yleissäännöksiin", kun taas 37 ja 39 artikla kuuluvat erityissäännöksiin, jotka koskevat ulkoista (II osasto) ja sisäistä (III osasto) passitusmenettelyä. Sen vuoksi Saksan hallituksen perustelu ei mielestäni vakuuta.

19. Samoin kuin Saksan ja Belgian hallitukset sekä komissio olen myös itse sillä kannalla, että myös asetuksen N:o 222/77 37 ja 39 artikla huomioon ottaen todiste tavaran yhteisöasemasta voidaan lähtökohtaisesti — eli sivuuttaen tässä asetuksessa itsessään sallitut poikkeukset — antaa ainoastaan jo moneen kertaan mainituilla passitusasiakirjoilla.

20. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, nyt tarkasteltavana olevan yhteisön passitusmenettelyä koskevan säännöstön tarkoituksena on "tavaroiden kuljettamisen helpottaminen yhteisön sisällä yksinkertaistamalla ja yhdenmukaistamalla niitä muotovaatimuksia, jotka on täytettävä sisärajoilla". [9] Muotomääräysten tällainen *yksinkertaistaminen* ja *yhdenmukaistaminen*

8 — Tällainen tulkinta voisi mahdollisesti perustua siihen, että mainitussa teleksissä tehdään selvä ero sen välillä, mikä on tavaroiden "alkuperä" ja mistä ne ovat "lähtöisin".

9 — Edellä alaviitteessä 5 mainittu asia, tuomion 16 kohta.

kävisi kuitenkin kuvitteelliseksi, jos talouden toimijoilla olisi säädettyjen passitusasiakirjojen sijasta mahdollisuus käyttää tavaran yhteisöaseman todistamiseksi tahtonsa mukaan myös muita kulloistenkin tulliviranomaisten antamia asiakirjoja ja niihin sisältyviä vastaavia selvityksiä. Mielestäni ei ole myöskään mitään perustetta sille, että voitaisiin katsoa yhteisön lainsäätäjän tarkoittaneen antaa 37 artiklan 2 kohdalle näin laajan merkityksen. Tässä yhteydessä — ja tältä osin Saksan hallituksen esittämä perustelu on merkityksellinen — on muistettava, että asetuksen 9 artiklassa annetaan mahdollisuus saada yhteisön sisäistä passitusta koskeva asiakirja myös jälkikäteen. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo asiassa Trend-Moden Textilhandel antamassaan tuomiossa todennut, tämä säännös ilmentää "yhteisön lainsäätäjän tarkoitusta muiden todistuskeinojen poissulkemisesta". [10]

21. Kuten Belgian hallitus on perustellusti todennut, 37 artiklan 2 kohtaan ja 39 artiklan 2 kohtaan sisältyvien sääntöjen tarkoituksena on ennen kaikkea helpottaa tulliviranomaisten yhteistyötä. Komissio vetoaa tässä yhteydessä siihen, että nämä määräykset koskevat "tarkastuksia" sellaisessa passitusmenettelyssä, jonka osalta säädetty passitusasiakirja on jo annettu (tai — näin saanee täydentää — sitä on haettu). Koska esillä olevassa asiassa tavaroiden liikkuminen ei kaikesta päätellen tapahdu "yhteisön passitusmenettelynä", ei 37 artiklan 2 kohta siten tulisi sovellettavaksi. Belgian hallituksella on samankaltainen näkemys. Kyseisille säännöksille annettavan tällaisen tulkinnan oikeellisuutta ei tässä ole tarpeen ratkaista. [11] Joka tapauksessa vaikuttaa mielestäni selvältä, että asetuksen N:o 222/77 37 artiklan 2 kohdan ja 39 artiklan 2 kohdan mukaiset tulliviranomaisten selvitykset *eivät* voi korvata tämän asetuksen mukaan vaadittavia passitustodisteita. Näin ollen näitä artikloja ei ole sovellettava esillä olevassa asiassa.

22. Eräät pääasian valittajista vetoavat siihen, että esillä olevassa asiassa kyse on rikosasiasta, jossa vastaajia on pidettävä syyttöminä siihen asti, kunnes päinvastainen on todistettu. Ainakin tällaisessa asiassa olisi myös säädettyjen passitusasiakirjojen puuttuessa selvitettävä tavaroiden tosiasiallinen alkuperä, jos tämä — kuten tässä tapauksessa — olisi myös muilla keinoin todistettavissa. Tätä perustelua ei voi suoraltá kädeltä hylätä. Olen kuitenkin sitä mieltä, että yhteisöjen tuomioistuimen ei tarvitse esillä olevassa asiassa tutkia tätä ongelmaa, jonka ratkaiseminen olisi ilman muuta lopulta kuitenkin jätettävä kansalliselle tuomioistuimelle. On näet muistutettava, että vastaajien saamat syytteet koskivat vanhentuneita rikoksia ja että Tribunal de Tournain tuomiossa määrättiin ainoastaan tullien ja viivästyskorkojen maksamisesta.

10 — Edellä alaviitteessä 5 mainittu asia, tuomion 15 kohta.

11 — Sanamuodon perusteella ei tällainen rajoittava tulkinta ole kuitenkaan välttämätön.

C Ratkaisuehdotus

23. Näin ollen ehdotan yhteisöjen tuomioistuimelle, että se vastaa Cour d'appel de Monsin ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

Neuvoston asetukseen (ETY) N:o 222/77 sekä komission asetukseen (ETY) N:o 223/77 sisältyvä sääntö, jonka mukaan, jollei poikkeuksesta ole säädetty, tavaran yhteisöasema voidaan todistaa yksinomaan T2- tai T2L-asiakirjalla, on sekä EY:n perustamissopimuksen 9 ja 10 artiklan että asetuksen N:o 222/77 37 artiklan 2 kohdan ja 39 artiklan 2 kohdan mukainen, joiden perusteella jonkin jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten yhteisön passitusmenettelyyn liittyvissä tarkastuksissa tekemillä selvityksillä on muissa jäsenvaltioissa sama todistusvoima kuin kunkin jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten itse tekemillä selvityksillä.